

CYRANO DON PUHH DE VIIN

ESTOONLASTE LAULUTEATRI HOOAJAST 1994/95

Mitmel korral on minult küsitud, et mis toimub õieti praegu Estonia Teatris? Päril ammendavat vastust vaevalt et keegi anda saab, aga teatris peabki alati midagi toimuma, alates piasjadest kuni repertuaari muutuseni, põlvkondade ja juhtkondade vahetuseeni. Praegu on aeg, kus kõik need muutused toimuvad-toimumas korraga. Meenub metafoor menumuusikalist "Viulidaja katusel", et siin "on omal kombel igamees otsekui katusel kõikuv viulidaja, kes püüab valla päästa mõnusat pisikest pillilugu ja samas omaenda hinge eest hea seista".

Võrreldes olukorraga aasta tagasi, on vähemalt üks terav probleem lahenenud, hooaja keskel sai teater lõpuks peadirigendi. Nii et meeskond on praegu selline: direktor Paul Himma; muusikajuht ja peadirigent Paul

Mägi; teatrijuht ja pealavastaja Neeme Kuningas. Arvan, et pool aastat oli hoovõtu aeg ja et aasta pärast oleks ehk õigem selle meeskonna tööle hinnangut anda. Kui küsisin Neeme Kuningalt, kas ta on lõppenud hooajaga rahul, sain vastuseks, et patt oleks mitte rahul olla. Ja et tehtud vigadest tuleb õpida.

Sel kevadel oli kuum teema lagunev teatrimaja. Uut maja tahta oleks naiivne ja vana ei saa lasta ometi ära laguneda, sest kui trupil pole kohta, kus mängida, siis..., aga nüüd meenub sentents "tempora mutantur, et nos mutamur illis". Kõnelustest teatrijuhiga ("Eesti Aeg" 19. X 1994) võib lugeda: "Ma ei ole huvitatud kommertsasutusest, ehkki raha teenida on võimalik ka meie majas, korraldada etendusi napis riietuses daamidega,

Straussi "Viini veri" Monika Wiesleri lavastuses.

"Viini veri". Josef - Tõnu Kilgas, vürst - Voldemar Kuslap, voorimees - Kalju Karask.

Pepi - Katrin Karisma.

samuti korraldada laatu ja messe. Aga kas sellist teatrit on riigile vaja? Ma ei tea, võib-olla me ei reanimeeri laipa, vaid grimeerime muumiat..." Nüüd käib jutt sellest, kuidas suurt kolossi kesklinnas teenima panna, kuidas kasutada paremini tootmispindau ja ladusid.

"Estonia" on kolme žanri teater - ooper, ballett, muusikaline komöödia (operett, muusikal). Eelnimetatud "Eesti Ajast" võib lugeda: "Näiliselt saime vabad käed žanri-proportsioonide muutmiseks - teadagi, mille kasuks. "Estonia" on loomulikult võimeline produtseerima ainult operette. Teater elaks suurepäraselt ja riik ohkaks kergendatult, et ei pea enam nii palju maksma. Kuid sel juhul ei ole mõtet rääkida rahvusoperist." Ma ei tea, milline peab olema repertuaar rahvusoperiks saamisel, tean aga, et oma regioonis, Läti, Leedu ja Skandinaaviamaad, on "Estonia" ainuke, kellel see staatus (rahvus- või kuninglik ooper) puudub. "Me pole sugugi

viletsamad. Rahvusoperiks saamise küsimus on poliitiline. Rahvusoper on omariikluse sümbol," ütleb Neeme Kuningas. Teatrist öeldi, et hooajal jälgitakse mängukavas žanri proportsioone. Toon mõned arvud kolme kuu repertuaarist:

	kuu	ooper	ballett	operett, muusikal
dets	94	6	7	5
veebr	95	7	8	6
aprill	95	5	8	13

Ma siiski ei leia, et turismihooaja hakul tuleb ainult kergeid žanre eelistada.

Mitu aastakümnet võis teater uhke olla tippudele - Ots, Kuusik, Krumm, Voites, Tauts, Maiste, Kaal, Kuusk, Palm. Suured gastrollid - Moskva, Pariis, Stockholm - läksid korda eelkõige tänu neile. Küsimusele, millised oleksid praegu väljavaated suurteks gastrollideks, sain teada, et pakkumisi on,

"Viini veri".
Zedlau krahvipaar
- Annika Tõnuri ja
Mati Kõrts.

II. Rospu fotod

aga et võimalusi minekuks pole. Või kui lä-
rekski, siis üsna mõrvarlike tingimustega,
est sellised maad nagu Saksamaa, Holland,
Hispaania, Itaalia ekspuuteerivad endiste
otsialismimaade ooperiteatreid üsna kõvas-
i. Seitsmekümnendate aastate lõpul teatrisse
sunud solistidest oodatud vahetust ei tul-
nud või nad lihtsalt ei pääsenud tippude
õrval löögile. Lootus jääb viimastel aas-
atel esile kerkinud noortele. Mitmed neist,
nagu Vello Jürna ja Taimo Toomast on leid-
nud rakendust mujal, Pille Lill õpib Londo-
nis, teadupärast on edasiõppimisvõimalusi
otsitud ja leitud Pirjo Levandile, Meeli Tam-
nule, Alar Haagile, Rauno Elbile, Mart Lau-
gile.

Hooaega on aidanud vormida külalisdi-
rigendid eesotsas Carlo Felice Cillarioga. See
on ka mõistetav, kuna pikka aega oldi peadi-
rigendita, samas on aga antud võimalus kätt
proovida noortel - Erki Pehk, Andres Heina-
puu. Publik armastab välismaiseid nimesid,
aga Tiziana Zoccarato (Itaalia) Elisabetta
osas ja Eilene Hannan (Austraalia) Eboli osas
tõendasid, et kõik pole kuld, mis kaugelt tu-
leb, lähemalt võib leida paremaid, nagu Ire-
ne Milkeviciute (Leedu) Elisabettana ja
Aivars Krancmanis (Läti) Filippona. Ja oma-
dest meenub ridamisi häid osatäitmisi: Mati
Palm (Filippo), Leili Tammel (Eboli), Mare
Jõgeva (Elisabetta), Tarmo Sild (Rodrigo,
Cyrano), Teo Maiste (Cyrano), Mati Kõrts

(Christian), Helgi Sallo ja Annika Tõnuri
(krahvinna Zedlau), Pirjo Levandi (Roxane)
ja debütandina Valentina Taluma (Roxane).
Nelja uuslavastuse kohta ei ole seda üldse
vähe ja kui siia lisada veel Pille Lille ja Vello
Jürna "Boheemi" etendused ning Pille Lille
"Madama Butterfly", võin julgelt öelda, et
hooaja tipp hetked olid oma lauljatelt. Kinnit-
us sellele, et imed ei sünni ainult välismaal.
Kõnekas on fakt, et märget "välja müüdnud"
võis kohata mitte ainult opereti ja muusikali,
vaid ka paljude ooperietenduste puhul.

Hooaja hakul lubati publikule kuut uus-
lavastust, teoks sai neli. Lubatutest jäid ära
Mozarti ooper "Don Giovanni" ja Marguerite
Monnot' muusikal "Irma la Douce". Kahju, et
Joachim Herzi "Don Giovanni" lavastus jääb
meil teostamata. Herzi nõudlikkuse aste ja
ka meie majanduslikud tingimused olevat
saanud takistuseks. Aga enne kutsumist ju
teati, et tegemist on ühe XX sajandi teise
poole silmapaistvama teatrimehega. Selle la-
vastusega oluaks ilus märkida veel üht tär-
minit - kakssada aastat esimesest "Don

Giovanni" etendamisest Eestis. "Irma" ärajää-
mine oli seotud sellega, et "Puhhi" materjalid
ei saanud ettenähtud ajaks valmis. Siis oli ke-
vadel veel oodata "Silvat" Ülo Vilimaa lavas-
tuses, aga teatri ja lavastaja nägemus
koosseisudest ei olevat ühtinud.

Ja pisut hooaja uuslavastustest esieten-
duste järjekorras.

JOHANN STRAUSSI "VIINI VERI"
Lavastus ja koreograafia: Monika Wiesler (Viin).
Muusikajuht: Paul Mägi.
Kunstnik: Eldor Renter.
Esietendus *Tampere-Talo's* 18. aug 1994,
Tallinnas 10. sept 1994.

Ootuspäraselt kujunes see "Estonia" kas-
satükiks. See on tehtud suure joonega, siin
on valgust, õhku, ajastutruudust. Viinlanna
Monika Wiesleri pärusmaa ongi viini ope-
rett, see oli parim variant Straussi lavaletoo-
miseks. Kuna lavastaja ise on olnud
tantsijanna ja seejärel koreograaf, siis lavas-
tus toetub suuresti tantsule ja liikumisele.
Keskpunktiks ongi II vaatuse ballistseen luk-
suslikus interjööris, mis meenutab TV-st näh-

Verdi "Don Carlo". Eboli - Leili Tammel, Filippo - Mati Palm.

Hetk pärast "Don Carlo" lõpukummardust. Esireas: Neeme Kuningas, Valentina Tahuma ja Carlo Felice Cillario. Tagareas: Vello Jürna, Tiiu Reinau, Mati Palm, Leili Tammel, Tarmo Sild ja Uno Kreen.

G. Vaidla fotod

tud Viini uusaastakontsertide ülekandeid. Teine vaatus on särav ja süžeeiliselt kõige pingestatam, siin põimuvad intriigid, mis III vaatuses hakkavad lahenema. Nii mõnedki stseenid mõne teise lavastaja käes oleksid muutunud labaseks või tüütavaks (näiteks sõimav voorimees või vigaselt kõnelev peaminister), aga lavastaja on kõik suutnud panna raamidesse, mis banaalseks ja tüütavaks ei muutu. Teatri tagasihoidlike võimuste juures on Eldor Renter saavutanud ilusa ja tervikliku lavapildi, mis enamikul etendustest ka publiku aplausi teenib.

Eboli - Leili Tammel, Don Carlo - Vello Jürna.

II. Rospu foto

"Viini veri" tähistas dirigent Paul Mägile uue koostöö algust estoonlastega. See on professionaalne töö, kus taotlus-teostus on tasakaalus ja sellele tööle tuli ka üldine tunnustus - Eesti Teatriliidu muusikateatri preemia. Assistenti ja dirigendi rollis on hea meel Erki Pehki tööst. Paul Mägi õpilasena on mõlema nägemus teosest üldjoontes sama.

Osatäitjatest on esindatud erinevate lavakogemustega solistid. Zedlau krahvipaar Helgi Sallo - Ivo Kuusk või Annika Tõnuri - Mati Kõrts on erinevad, aga väga võluvad. Tähelepanu äratas kõrvalliin - õmblejanna Pepi ja krahvi kammerteenri Josefi armusuhe. Siin võib küll rõõmuga tõdeda, et Katrin Karisma ja Tõnu Kilgase kõrvale on jõuliselt

Tambergi "Cyrano de Bergerac". Cyrano - Tarmo Sild, Roxane - Valentina Tahuma.

Tegelasi lavalt ja lava tagant, keskel Paul Mägi ja Eino Tamberg.

Kaks debütanti veebruaris 1995: Mikk Mikiver ooperilavastajana ja Paul Mägi teatri peadirigendina.

tõusnud noored lavajõud Margit Saulep ja Alar Haak. Peaministri rollis loovad koomilise meeoluka vanahärra kuju Voldemar Kuslap ja Väino Puura.

Operett on žanr, mis publiku teatrisse toob. Kui aastate jooksul on "Estonias" olnud väga erineva tasemega operette, siis "Viini veri" on lavastus, mida ei ole häbi näidata ka kõige kompetentsematele külalistele.